

ZAMIERENÉ
NA RUSINOV

3-5

КРЕМЕНЕЦЬ 2010

RUSINSKE
LETO

6-7

Поздоровліня
з фестивалів

| fakty | kultúra | história |
aktuálne informácie o Rusinoch
a nielen pre Rusinov

| факты | культура | історія |
актуальні інформації о Русинах
а не лем про Русинів

ODPORUČAME,
INFORMUJEME

8

Русиньскы села очами
українського маляря

Вшыткы дороги ведуть до Камєнки

Сілівя Лисінова, фото авторкы

Вера, так тому было і в суботу 24-го юла 2010, бо вшыткы дороги вели до знамой русиньской Камєнки старолюбовняньского окресу, де одбыли ся Дні звыків і традицій села Камєнка в рамках цілословенського проекту Русиньской оброды на Словєнску - Дні русиньскых традицій. Стары, молоды, містны жытелі, жытелі з навколишніх сел, Русины, сімпатизанты Русинів, Пряшієчани, Бардійовчани, Свідничани, Кежмарчани, Лемкы з Польска, но і головны представителі наших „братів Українців“ в тот день зышли ся в сердці русинства старолюбовнянціны, жебы ведно были прямима участниками русиньской акції, котра мала цілоденний характер.

Кідь дахто повість, же така форма не є ефектівна перед зрахованьом жытельства в 2011 році, так участь на такій акції лем потверджує, же праві тота акція была єдноз із основных і препотребных форм перед уж спомянутым зрахованьом жытельства. Бо окрем маленького одреагованя через словенських выступаючых было вшытко русиньске - русиньске слово, музыка, літургія, пропаґація, модерованя, докінця і выпараджена сцена не сла ся в душі русинства. Богата

▲ По своїм выступі членкы ФК зо Шарішского Ястрабля з любово полозерали собі і іншій інтересний програм.

акція одкрыла ся церковно-славянськов грекокатолицьков святых літургієв в містнім

► с. 3

Глоса

ПеДр. Михал Калиняк
председа МО РОС Пряшієв

Меншынова агенда належить не лем політіці... Належить сполочности і прислухать людяма. Зато політіка не мать быти цільом, але лем дорогов ку цілю. Мать быти способом вытворіня штандардних условій на охорону і розвиток вшыткых народностных меншын і етнічных груп. На то, жебы мы достойні і притім прецізні обгайовали нашы пріоріты, не треба нам переписовати уж написане, коментовати повіджене або обгайовати необгаєне. Мы меншына без властного штату, але то істо не є наш гендікеп. Тым гендікепом треба бы было поважовати солодке спаня. Тады як інакш дасть ся означіти то, што презентуєме при важных сполоченських темах? Не приходиме з властными темами, які барз потребуєме, мы докінця не маме силу ани лем реаговати на темы іншых авторів. На незаінтересованых то може впливати як доказ нашой спокійности з теперішньов ситуацієв. А може то і значіти, же Русины просто резіновали зо вшыткого. Барз добрі знаме, же ани єден з можливых сігналів не є добрый. Доказують тото многы культурны, сполоченськы, выховно-освітні і іншы традичны активності людяма в регіонах. Доказом того є, же мы не з вшыткым спокійны, же мы не резіновали і знаме што потребуєме, бы могло быти омного вещей. Кідь бы нам або, може, скорей нашым найвысшым представителям не хыбовало вещей ініціативы і способностей. Перед парламентными выборами бив простор понукнути вшыткым кандідуючим партіям тезы розвитку меншыновой політікы. Не стало ся так. Другов шанцов было понукнути тых тез новій владі про потреби єй програмового выголосіня. Ани ту ніч з нашого боку не зробило ся. Докінця мы были тихо і при темі Європской харты меншыновых або регіональных языків. Ніч не говориме о єй приносах і вызвах. Хто не мать властный погляд, огрожує свою будущність. З почливости к будущности і з рещлектом к минулости мы мали бы агенду міноріт розумити як моральный обовязок. Через того мусиме яснє формуловати і терпезливо просаджовати свої погляды і нашы потреби. В іншым случаї не будеме партнерами про никого. Ани про свої членів, сімпатизантів, або іншы сполоченськы і політічны організації. А як раз так може вызерати терпке збуджіня ся з сучасного солодкого сну...

Русины говорили з експертным „тімом“ високого комісаря ОБСЕ

С. Лисінова, фото ТАСР

В днях 20-го – 23-го юла 2010 Словєнско навщівив експертный тім од високого комісаря ОБСЕ про вопросы народностных меншын на челі з Нателіє Сабанадзе і Юдіт Гіменез. Цільом їх місії было обговоріня реалных новел закона ку приято языкового закона народностных меншын на Словєнску, як і впливаючі потенціалны

Високий комісар ОБСЕ Кнут Волебак.

проблемы з уж спомянутым законом о державнім языку про меншыны на Словєнску. Міністерство заграничных діл в повіріні державной тайомничкы Мірям Йокловой пожадовало, жебы участь на переговорах з делегацієв експертного тіму брали і представителі Русиньской оброды на Словєнску (РОС). Стрітнутя представителів РОС в складі: председа РОС В. Протівняк, підпредседа РОС Інж. М. Крайковіч і члены ВВ РОС Мгр. М. Кереканіч і С. Лисінова, з делегацієв од високого комісаря одбыла ся в середу 21-го юла 2010 в Форумі інштитуту про выскум меншын на Парковій ул. в Шаморіні. Іднання мало барз

► с. 2

► с. 1

конструктивний характер, а представителі експертного тіму інтересувалися не лише поглядом Русинів на новоприйнятий мовний закон, а й інтересувало їх абсолютні вимоги: шкільство, освіта, фінансування, русинська культура і т. д. З другого боку, було аж напечудовано, які відомості мали експерти з Русинів про їх ситуацію в Словенській республіці, а докінчили і о здолганій проблемі Русинів-Українців. Іднана відкрила **Нателіє Сабанадзе** з словами: „Цільом нашої місії є - обговорити реальні проблеми стосуючіся новели закона к прийтому мовному закону, бо выникать напята к даній проблематиці, котре є дотеперь цівілізоване. Но окремо того нас інтересує абсолютні вимоги: проблеми Русинів, освіта, шкільство, фінансування, культура і т. д. На Міністерстві культуры СР мы говорили о условиях ужывания мовного закона на Словенску, а заступці МКСР сами признали, же тот закон є недостаточні спеціфікованый.“ Представителі РОС на переговорах передложили і конкретні пропозиції на комплексне рішення поставліня Русинської народностной меншыны на Словенску, меджі котры окремо іншого належали: прийтя закона о юридичнім поставліню і охороні народностных меншын, котрый бы мав вытворити дефініцію народностных меншын, огранічіня типології народностных меншын на Словенску і який бы задефіновав їх конституцне поставліня. Тыж говорили о тім, жебы був забезпеченый комплексный рамець вытворіня условий ефективного уплатніня права особ, котры належать ку окремым народностным меншынам. І так послужыв бы на всебічний розвиток захаваня ідентити і вытворіня потрібного інституціонального і фінанчного забезпечіня (Ústava, čl., 34., ods. 1, Rámcový dohovor, čl. 5.); Далі были обговорены і пропозиції Закона о ужывані мовных меншын, котрый бы забезпечовав условия про повніня обовязків, ку котрым Словенська республіка завязала ся ратифікаційов Европской Харты регіональных і меншынових мовных меншын. Заступаючі РОС пропонували і факт, жебы до процесу приправы такого закона были активні запоены і ефективні заангажованы і заступаючі окремых народностных меншын. Говорило ся і о системі фінансування народностных меншын, як і о інституціональності, де были передложены конкретні пропозиції на выникнутя Регіонального народностного освітowego цен-

тра на підпору культуры русинської народностной меншыны з деталізованими працівниками при окремых освітних центрах в народностні змішаних регіонах - переважні северовыходного Словенска. Як і далшы препотребны інституції, наприклад, вытворіня регіонального русинського центра вольного часу, одділіня русинської галерії і інституціонального досліджіня проблематики русинської народностной меншыны, котры дотеперь Русини не мають. Предметом іднана было і обговоріня штатуту і поставліня Рады влады про народностны меншыны і етнічны группы в смислі, жебы тот орган став ся дійсно ефективним конзултачным органом про вопросы, котры стосують ся народностных меншын, далі - о вытворіню центрального органу державной справы, котрый бы заберав ся проблематиков народностных меншын. Говорило ся і о вичовані русинського мовного, о освіті і грантовім фінансовані русинської культуры і т. д. Выше уведжены факты были лем доказом того, же Русини мають важнішы проблемы, як є много раз говорена тема ку прийтому мовному закону, з чого випливало, же на стрітнуті представителі РОС не мали конкретні пропозиції к новелізації мовного закона, бо з ним практично русинська народность не має проблемы. Окремо уж уведженых представителів на іднани брали участь і Е. Гортай - заступкіня пріматора міста Комарно, посланкіня МЗ і членка партії Мост-Гід, Б. Сабо - посланець МЗ в Комарні і підпредседа Крайской рады Партії мадярской коаліції, Й. Чернек - председа Містного одбору Матиці Словенской в Комарні, Т. Тот - діректор театра Йоканіго в Комарні, Б. Грубік - председа Чемадоку і **Петоць Калман** - говорця округлого стола Мадярів на Словенску, порадыця при будовані Хмельового кабінету, ведучій Форум інституту про выскум меншын в Шаморні, бывший посол СР в Женеві і потенціоалный державный тайомник Уряду Влady про народностны меншыны, котрого мы попросили ся:

Петоць Калман

Є правдов, же сьте од підпредседы Влady СР Р. Хмеля дістали понуку выконавати функцію державного тайомника Уряду Влady про народностны меншыны?

Можу потвердити факт, же такую понуку я достав од пана підпредседы.

Прийли вы ей?

Затыль іщі нет, теперь роблю панови Хмельови порадыцю при

якостнім будовані його владного кабінету. На выконаваня уж споминаной функції я дав підпредседови Влady про народностны меншыны 4 подмінки, котры мусить Уряд

▲ *Петоць Калман*

Влady сповняти, жебым ем там наступив. Я не можу наступити до такого влаку, який був розбігнутый дотеперь і тым зрадити своїх людей.

Як оцінюєте ситуацію в русинській русі?

Проблематику русинської народности барз добрі познам і Русинів поважую за рівноціных партнерів мадярской народности. Правда, же Русинам інституції на Словенску барз хыблять, хыбить і сістем в фінансовані, бо грантовы програмы суть лем тзв. „сліпы улічкы“, думам собі, же в порівнані з Матицьов Словенсков суть меншыны дискримінованы.

Што бы подля вас зефективніло дану ситуацію?

В першій ряді бы мала быти предложена заступцяма народностных меншын на Уряд Влady СР іста трансформація, што бы на практиці значіло, же Влада бы іднала зо своей ініціативы о тім, што народностным меншынам треба і што їх трапить, но не наспак, як тому было дотеперь, же заступці народностных меншын ходили на Уряд Влady просинькати ріштыи їх проблемы. К русинській проблематиці жадать ся мі іщі доложыти еден заважный факт, яким є іста стратегія. Бо тым, же Русини не высловлюють ся к даным проблемам з прийтомом мовного закона, собі істо достаточні не усвідомлюють, же таким поступом знеможнюють активный приступ к Владі СР, котрый самы жадають од державы.

В кінці засіданя експерткы інформували, же з іднана буде про високого комісаря ОБСЕ – п. Волебека выготовлена справа, котра буде обсяговати вшыткы обговорены темы і котру наслідні высокый комісарь предложыть на далшы конкретны іднана з компетентным владным інституціям.

Хемлоняци на Европскім біенале керамікы в Фрації

-МК-

В Франції в містах Превелес і Труфе в департаменті Сартге, близко міста Ле Манс, одбыв ся в днях 3-го – 11-го юла 2010 р. 4-ый рочник Европского біенале керамікы. Тогорочне біенале было присвячене Словенску, словенським художникам в области керамікы, як і словенським людowym керамікарям. В часі біенале были реалізованы вернісажы выставок окремых художників, творчі семінары, де собі художники взаємно, але і зведавым позерачам указовали свої особыты технікы сімпозія. Завершална часть події несла ся в знаміню ФК Хемлон Гуменне, котрый вдячным позерачам представив земліньскы, русиньскы і шарішскы співы і танці. 9-го юла ФК Хемлон представив ся самостатным концертом в Туффе, 10-го юла выступав з містнов музичнов ґрупов во вечірнім концерті і 11-го юла брав участь на Словенськым вечорі, де нелем забвляли ся, співали і танцювали, але і деґустовали. Частьов нашої презентації были музичны, тенцьовалны анімації і словенський станок, де окремо словенських продуктів пропаґовали ся і народно-художні продукты. ФК Хемлон уж традичні вшыткых участных заінтересовав нелем дінамичными, темпераментными выходнярьскыми танцями в поданно неуступуючой генерації танцьористів, але і співацькым проявом Людовіта Джубака, котрый на пожадованя позерачам заспівав з французького, польского, руського пісньового репертоару. І народна музика під веджіньом прімашкы Данкы Андрейчаковой была ексцелентна. Мы бы хотіли подяковати організаторови акції – Філіпе Менардови, котрый приготував нам зо своїм ужасным тімом співпрацівників перфектны услівія як і уквартірованя, так і ідло і наслідный програм.

► с. 1

храмі св. Петра і Павла, котру вів отець Франтішек Крайняк. Подля многих участвующих отець Крайняк вів богослужбу так, же і тот найвекший „незнатель“ русинства бы мусив порозумити, же находить ся на чисто русиньскій богослужбі. Зато і таков формов высловлюеме **о. Ф. Крайнякови**

▲ Ограваня вінця премоеро передставив домашній Барвінок, котрый мав у тіблкі великий успіх.

ВЕЛИКЕ ДЯКУЄМЕ, за так препотрібну форму пропаґації русинства. Потім одбыла ся презентація народных кроїв Русинів і інших народностей, ремесел, русиньской літературы, де собі участвующі припомянули і 15-ый юбілей од смерти Штефана Біттнера, знамого фолклорного діятеля, родака із Каменкы. Не

хыбовав ани **Петный акт** при містнім памятнику павшых. Велике русиньске „бум“ одбыло ся у высше як трийгодиновім ґалапрограмі під назвом – **РУСИНЬСКИЙ ЮБІЛЕЙ**, котрый одбыв ся в запоვნенім КД. В програмі представили ся: **Дует Василенко – Блыха** з Олькы, **Дует сестер Маньковых-Вахтаровых** із Старой Любовні,

една із найліпшых Лемківських співачок **Юлія Досна** з Польска, котру допроводжав **Мартін Караш**, дале молодой надійный народный розповідач із **Кленовой**, **ФК Ястрабчан** із Шарішского Ястрабя, співачка **Андрейка Тімочкова**, **СГ Єднота пензістів** із Каменкы. З пасьмом ограваня вінця премоеро представив ся

домашній **Барвінок**. **ФС Яношік** із Світу презентовав окрем тіпичных словеньскых танців і інтересну гру на фуяру, при котрый ся притомным аж дых заставовав ... З емотівным стишком о дрідарях, котры найвыразніше характеризують Каменку, выступили домашні декламаторкы **Никола і Юлія Шкваровы**, окрем іншого – і успішны участничкы **Духновічового Пряшова 2010**. Мерлін шов денс - Ірськы танці, дотваряли приємне обогація цілого культурного програму. Вера, было з чого выберати і модераторы програму – **Радка Єдинакова** (членка ФК Барвінок) і **Николай Коневал**, знамый русиньскій поет, добрі пошыковали ся, бо модерованя по-русиньскы їм ішло тыж як раз на самы єдінкы. Окрем конферованя меджі окремыма пунктами програму представили богате діятельство Русиньской оброды на Словеньску, русиньской пресы і Світового конгресу Русинів і т. д. Но головным фактом є, же не забыли підчеркнути – много раз обговорену, но барз препотрібну тему, яков є зрахованя жьтельство в 2011 році. Ку притомным приговорили ся і **Інж. Николай Мытник**, староста села Каменка і жертовный Русин **Інж. Мірон Крайковіч**, підпредседа Русиньской оброды на Словеньску. Дальшыма супроводныма акціями были **Веселиця під звіздами** в інтерпретації дыховой музыкы і наслідна

▲ Сімбіозу русиньской і словеньской культуры было на фестивалі в Каменці чути і в подані гры на дійсну фуяру.

танечна забава аж до білого рана за допроводу музыкной ґрупы **Медіум**. Головным організатором акції была **Русиньска оброда на Словеньску**, сполуорганізаторами: **село Каменка**, **Молоды Русины і Сполук св. Йоана Крестителя**. Сценар і режію з почливостьов приготовив **Мартін Караш**, председа МО РОС Каменка, председа СФРМ і член КВ РОС, за што йому належыть велика подяка, бо його работа на полі русинства лем потверджує, же про русинство, єдным словом повіджено, жьє!

Кременець 2010

...або Русины, яфыры і медвіді

Познате тото, же нелем хлібом є чоловік живый. Люди свій вольный час проводят різным способом; барз позитівное активностьов одпочінку є туристіка. Окрем фізічных сил, душевных способностей і відомостей різного характеру, туристіка може мати і высшу функцію. Споює людей доброй волі, а може сімболізовати здружіння прислушників єдной народностной меншыны праві так, як тому было в припаді 4-го інтерреґіонального выступу на гору Кременець.

Мітр. О. Кеселіця, Фото автора і -сл-

Стало ся добрым звиком гледати тото, што є сполочне; тото, што нас споює і не підкресльовати тото, в чім мы одокремены од інших. Штатна границя є тото, што нас одділіє, розділіє, але і споює. Уж стало ся, може, і традиційов вылізти на Кременець і тым демонштровати нерозділну єдність Русинів, котры жьють в навколишніх трьох славянських штатах - на Словеньску, на Україні і в Польску. А так тот верьх Кременець (1222 м. н.м.)

ставать ся про нас, Русинів, сімболом нашой русиньской взаємности. Кременець є „тройбод“ - є то найвыходніший ціп нашой северной граніці, або найсеверніший ціп нашой выходной граніці – місце, на котрім сходять ся граніці трьох держав. Довжка нашого походу зо Словеньской стороны на Кременець є меджі 8-12 кілометрами. Такы были одповіді компетентніших на мій вопрос. А жебы мы могли собі і дакус спріємниты сторінкы нашого жьвота, то все треба дашто і пожертвовати. А в припаді выступу на далеку гору Кременець тому

▲ Автор статі О. Кеселіця за гуморного допроводу українской поліції, котра каждый рік ходить на гору „стражыти“ бартів Русинів з України.

было так. Мы мусили досягнути верьх, а аж потім мы могли стрітати ся і побісідовати з нашыма братами і сестрами, котры жьють в близкім сусідстві, але і так лем за муром, котрый познаме під назвов **SCHENGEN**. І так до того мы пустили ся... Тоты найсхопнішы, найтренованішы, як їх я особні называм претекари і рекордеры, змогли тот выступ з Новой Седліці на верьх Кременця за штирі години, може, дакотры і за мен-

ше. Но нам, котры скірше лем святочны туристы, было і пять годин мало. Но головне было, же мы „вышкрябали ся“ на верьх і досягли свій ціль. Такой поход вас выскушать і перевірить характеры. Крок за кроком ідеш высше і высше, літне горяче солнце допроводить тебе і няк тобі тото не злегшує, якраз наспак. Но найгірше є, же і по пару

► с. 5

РУСИНСЬКИЙ ПРОГРАМ од 3. – 30. 8. 2010

3. 8. 2010 – ВІВТОРОК

18.00-18.30 Радіоновины
20.00-21.00 Літературна релачія: П.П.Гойдіч – репріза
21.00-21.30 Музыка народностей

5. 8. 2010 – ЧЕТВЕРЬ

18.00 - 18.30 Радіоновины

7. 8. 2010 – СУБОТА

18.00 - 19.00 Радіо молодых – приповідка:
Т. Латтова: Море у кешенці
19.00 - 20.00 Радіомагазин – репріза
20.00 - 20.30 Подобы жывота – репріза
20.30 - 21.00 Музыка народностей

8.8.2010 – НЕДІЛЯ

7.00 - 8.15 Літургія Г'КЦ Літманова
8.15 - 9.00 Музычны поздравы
18.00 - 19.00 Село грать, співаць і думу думать – Руське

9.8.2010 – ПОНЕДІЛЬОК

18.00 - 18.30 Радіоновины

11.8.2010 – СЕРЕДА

18.00 - 18.30 Радіоновины

13.8.2010 – ПЯТНИЦЯ

18.00 - 18.30 Радіоновины

17.8.2010 – ВІВТОРОК

18.00 - 18.30 Радіоновины
20.00 - 21.00 Радіомагазин
21.00 - 21.30 Подобы жывота – репріза
21.30 - 22.00 Гітпарада русиньскых співанок

19.8.2010 – ЧЕТВЕРЬ

18.00 - 18.30 Радіоновины

21.8.2010 – СУБОТА

18.00 - 19.00 Радіо молодых – приповідка
–З. Ковалчікова: Ноты-зубкы
19.00 - 20.00 Радіомагазин – репріза
20.00 - 20.30 Літературна релачія: Славны Русины – репріза
20.30 - 21.00 Гітпарада русиньскых співанок – репріза

22.8.2010 – НЕДІЛЯ

7.00 - 7.45 Село грать, співаць і думу думать: Руське – репріза
7.45 - 9.00 Музычны поздравы
18.00 - 19.00 З радіоархіву: В. Бенко-Петровай: Крещены бойом-премера

23.8.2010 – ПОНЕДІЛЬОК

18.00 - 18.30 Радіоновины

25.8.2010 – СЕРЕДА

18.00 - 18.30 Радіоновины

27.8.2010 – ПЯТНИЦЯ

18.00 - 18.30 радіоновины

30.8.2010 – ПОНЕДІЛЬОК

18.00 - 18.30 Радіоновины

Перша русиньська забава в Америці за участі приматора міста Пряшів

Веце як 100 людей пришло до будовы Народного культурного і освітнього центра карпатьскых Русинів в амеріцькім Пітзбургу на історічні першу автентічну русиньську забаву, на котрій окрем Русинів, жыючих в Америці, брав участь і приматор міста Пряшів **Павел Гадярі**. Про інтерес уваждаме, же місто Пряшів і місто Пітзбург в штаті Пенсільванія суть партнерськыма містами і уж 8 років мають меджі собов підписаний партнерський договір під назвов „сестерське місто“.

Історія Пряшівчанів і Пітзбургчанів была близка уж барз давно. Іщі в році 1918 был підписаний тзв. Пітзбургський договір, котрый сігналізовав вытворіня першой ЧСР. Уж на зачатку двадцятых років емігровало до США вельо Словаків, меджі котыма было много Русинів. В сучасности жыє в США **600 000 Русинів і веце як 60 000 жыє праві в штаті Пенсільванія**. Пітзбург є тринасте найвекше місто в США і еднчасні найвекше приставне місто в США, в котрім находить ся і Музей Е. Варголы. Бо як раз тотя поп-артова легенда Е. Варгол народила ся в русиньській родині в Пітзбургу. Карпатьско-русиньске общество в США за свій центр выбрало собі місто Мунгалл зато, же много Русинів поселило ся

▲ Джон Регеті, член СРР за Северну Америку, Павел Гадярі приматор міста Пряшів, Маріяна Сівак ведуча Народного культурного і освітнього центра Карпатьскых Русинів в місті Мунгалл.

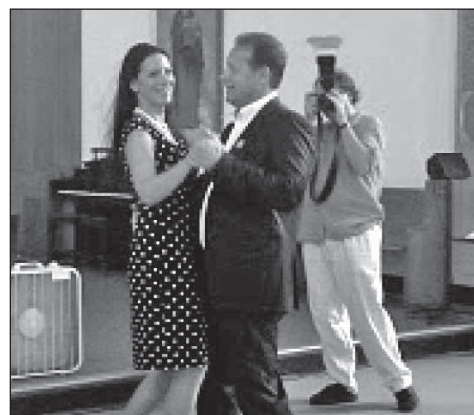
в русиньскім дусі штось интересного приготовити про містных жытелів і пропаґацію Русинів. На конець уж лем додаваме, же Пітзбург каждорочні навщівить веце як 3,9 мільонів туристів, што є великым потенціалом того, же нашу русиньську культуру може відіти і зажыты нечисленна кількість людей з цілого світа.

▲ Приматор міста Пряшів П. Гадярі з приматором міста Мунгалл Р. Боднаром.

в долині рікы Мононгагела, котра тече через місто. З той причіны участь на першій русиньській забаві брав і приматор міста Мунгалл Раймонд Боднар, котрый позітивно оцінив тоту акцію словами: „тішыть нас, же така кількість Русинів поселила ся в місті Мунгалл, і мы їх і надале будеме максімально підпоровати. Їх активності у нас суть фантастичны“. Приматор міста Пряшів П. Гадярі зясь не знав вынахвалити погостинность організаторів і сучасні прозрадив, же в Пітзбургу мать вельо приятелів і родыну, бо його прастрыко тыж кінцом 19-го ст. переселив ся із Словенска до Пітзбургу. На акції окрем интересной забавы, смачных русиньскый ідал, хореограф ФК Славяне **Дін Половка** учів притомных танцьовати русиньскы танці, а потім вшыткы ведно заспівали собі русиньську гімну - Я Русин был. Як уж мы увели, акція такого характеру в США одбыла ся по першый раз, но подля слов ведучой культурного центра Карпатьскых Русинів **Маріяны Сівак**, хотять в такій започатій традиції продовжовати і кажды два місяці

► На фото Дім Половка, хореограф ФК Славяни, котрый окрем іншого учів притомных танцьовати і русиньскы танці.

▲ П. Гадярі з женов при русиньскім приматорьскім валчку.

Інформації подля доступных матеріалів Джері Джумбу і пресс одділія міста Пряшів спрацовала С. Лусінова.

► с. 5

години намагаєся є кінець виступу в недоглядні. Головно рушачов сил є психічне розположіння, котре нас фурт жене допереду.. Гумор, добра дяка і оптимізм нас не опуштять. Може, же о четвертій годині мойого прикладного походу я остатнім заголосив: „Тішме ся, уж не так далеко – послідніх штирїсто сімдесять три кілометри до ціля марадону... Гендікепом было мати зо собов вельо батожины. Гатіжак, каріматку, спацакы і стан мали многы зо собов на хырбеті, но мы, забавачі, волочілы зо собов і солодкы деревцята. Дорогу горі нам помогли переконати

▲ Інтересный погляд на „Шенгеньскы мура“ перед його збурянью.

люди з великым русиньскым сердцьом. Вдяка, Петре і Матуш, за гітары. Смерть і Кременець суть єднак справодливы ку вшыткым. Каждый собі мусив вынести тоты свої „кільцята, горі. Виступ мы перемогли геройскы: 19 рочный тїнеджер, я - будучій пятьдесятник, шістьдесятьрічний продекан ФФ ПУ і вісемдесятьрічний пан, котрый сполігать ся на добру душу і сердце навколишніх туристів. Але тот „рекордер,“ наробив вецей проблемів як ужытку... Минулого року зносили його з Кременця долов, а того року не дав ся одговорити, жебы уж тото вецей не покушовав ся - а так остатнім добросердечным людям зкомпліковав і знеприємновав так прекрасну акцію. Знову повторив ся минулорочный сценар з додатком, же нелем долов його зносили, но уж і на гору выносили... Зато мож сконштатовати, же якраз тото был HAPPY END. Зато, же тото вшытко могло скінчіти ся о вельо гірше. А може і найгірше. Діма, Діма! Дай собі повісти і вецей свою долю уж не

скушай! Не сполігай ся на другых і чуждих людей, не знеужывай людське добро! Діма, на другый рік зостань дома! Бог стояв коло нас і тоды, кідь мы досягли верьх, зато же і наприк тому, же там была „фукота,“ так не був додж. Дякуєме Тобі, Господе! Поход на Кременець мы собі лагодні высмаковали, „єном так легце,“ як гварять братя Чехы, мы собі по поті давковали – доброго, але і тяжкого, лем по кус. А так мы коротили собі час неконечным бісидованьом о вшыткім можнім і неможнім. Класічны розговори о русинстві, історії і под. Вдяка молодому высокошколакови Матушови Біндзарьови, мы дознавали ся і множестві далшых интересностях і перлах о хоронію области УНЕСКО, котров мы якраз переходили. В околиці Кременця, в лісах, котрыма мы переходили, жыє коло 25 медвідів. Через павзы нашого походу, але і горі на горі Кременець мы дотримовали питный режим, но і паству на яфыхах, котры там, невреком, ростнуть дость густо. Душевне насолоджіння мы досягли, кідь мы достали ся аж цалком горі на цілову рівнину. По выфотографованю при державных знаках нас уж витали Русины із сусідніх країн – Лемкы з Польска і Русины з України.. Красный мраморовый сімбол – тройбокий іглан з достойными написами і трьома штатными знаками – Кременець, Словеньско, Крзіємієнієц Польско, Кременець Україна. Пан Валерій Падяк прийшов з групов своїх студентів Русиньской школы з Ужгороду. Тоты на самім верьху Кременця, по славностній присязі, в короткім культурнім програмі достали свідітельство о закінчіню студія русиньского языка, літературы, культуры і історії на недільных русиньскых школах. Барз достойні і славностні на горі Кременець

▲ Кременецьове тріо справа до ліва: Проф. О. Сіпко, Д. Крішко і К. Гуняра в часі дороги на Кременець заставили ся і при сімболічнім цінтері русиньскых діятелів – Бєскідьскому пантеону.

прозвучали гімнічны пісні Русинів – *Я Русин быв і Многая літ*, котры співали вшыткы, нелем славностні облечены школяри. Меджі нами были і дві штуденткы з Америки, котры перед пару днями у нас закінчили курз русиньского языка. Далшым пунктом програму было ставаня сімболічного шенгеньского муру – був то „геппенінг“, в завершалній части, котрій мы мур збуряли зато, же нихто із нас, Русинів, не хоче жебы мы были розділены Шенгеньскым муром європской унії. Школяри пана Падяка довго приготовляли тот проект. Під його веджіньом вытворили сценар і реалізовали выробу полістіреновых цегел, або квадрів з написом: „**Повічте нет Шенгеньскым мурам меджі Карпатськыма Русинами,**!“ – по-русиньскы і по-англицькы. Не хочеме, жебы Русины, властны братя, сестры, найблізша родина были розділены граніцьовым муром, і зато будуть тоты цеглы подарованы президентам України, Словеньска і Польска. По тій офіціалній части зачав волніший культурный програм, в котрім прозвучало много прекрасных

русиньскых народных співанок, но і творчість участників. Мій русиньскый брат, Лукаш, прекрасні співав, а молодым дівчатам з України любило ся, же познать нелем русиньскы, но і англицькы гітовкы. Прозвучали і дальшы знами співанкы типу: Іванку, Іванку..., Ты-з мене підманула... і т. д. Тоту цінуу, интересну і барз потрібную акцію приготовила і зорганізовала Русиньска оброда на Словеньску. Велика подяка за такую выдарену акцію, котра одбывала ся 10-го – 11-го юлія 2010 належить Сілвії Лисіновій, Петрови Крайнякови мол., котры о ей реалізацію з почливостьов постарали ся. Кременець є основным строячим матеріалом горы Кременець. Русины, котры жыють в трьох близкых і сусідніх славянських державах суть рады, же верьх Кременець ставать ся сімболом русиньской єдности. Тота єдність, демонштрована якраз ту на горі Кременець, бы мала быти міцна і тверда як мінералы Кременця. Русины знову зыйшли ся на горі Кременець, окоштвали яфыры, а дакотры, може, докінця чули і шкріпаня медвіджих зубів...

▲ Погляд на богату учать Русинів з трьох держав на горі Кременець.

ПОЗДОРОВЛІНЯ З ФЕСТИВАЛІВ

Як мы уж інформовали, Русинська оброда на Словенську (РОС), практично од свого выникнута, головно через літо, коли сходять ся найвекшы комуніты людей з різних кутів світа, організує много культурно-сполоченьських акцій в рамках Днів русинських традицій. На тот рік РОС наплановала веце як 20 фестивалів в різних регіонах северовыходного Словенська переважні там, де жыє найвекша кількост Русинів або там, де роблять містны організації Русинської оброды на Словенську. Є потрібне сконштатовати, же таку форму пропагації русинства не робить ніяка русинська організація на Словенську і odbyваня фестивалів такыма формами стали ся барз популярны, но головне є, же зохабляють за собов єден важный факт яким є, же вшыткы знають, же Русины суть неоддільнов частьов словенської републікы. Ани єдна акція РОС не одбыла ся без того, жебы не спротаговало ся так препотребне зрахованя людей. Організаторы ненасильнов формов снажать ся приговорити ся Русинам до їх сердець, жебы досправды не забывали, же суть Русины. Резултатом того є, же наслідні о русинських акціях позітивно бісідуює ся в різних медіях, пресі, но і на многих інших словенських акціях... Мы будеме снажыти ся приносити інформації зо вшыткых акцій котры організує РОС. Дакотры акції суть векшого формату, іншы зясь - меншого, бо не є в наших силах быти притомными всяды, но тото іщі не значить, же не суть про нас вшыткы акції рєноцінны. Вірьте, же каждый кусочок работы на полі русинства несмірні цїнїме собі. В данім выдані приносїме вам поздоровліня з дакотрых акцій, котры проходили в місяці юл. Жычіме прїемный художній зайыток і кїдь барз добрі знаме, же є лїпше раз відіти, як сто раз о тім писати... Но про тых, котры іщі не были участниками наших акцій сердечні запрошуєме на августовы фестивалы, котрых буде тых в гоїности. Но, а теперь уж подьте з нами вшыткы до фолклорного русинського світа.

Інформації о фестивалах спрацовала С. Лисїнова, фото авторкы і В. П.

ПЧОЛИНЕ

Село Пчолине, снинського окресу, на чєлі зо старостков села Зузанов Гайдошовов зорганізовало в недїлю 11-го юла 2010 уж 18-ый рочник русинського фестивалу, котрого єднов частьов была огляд русинських колективів з околиці. Того року по першый раз на акції брав участь і ФК з мадярьской Комлошкы і польского Санокы. За сполуорганізатора акції - Русинську оброду на Словенську (РОС) - брав участь єй председа Владимир Протівняк, котрый в своїм приговорі апеловав на пережытя русинської народности, де головні звывразнив, жебы люди не ганьбыли ся за свою народность і бісїду.

ГУМЕНЬСЬКИЙ СКАНЗЕН

Дня 5. 7. 2010 Дні русинських традицій, подія в Гуменьскім сканзені Словенсько-русинської взаємности, конкурз співацькых колективів і учїнкованя дїтських

▲ Співацькый хор гуменських учїтелів під веджїньом Др. А. Фецуру.

фолклорных колективів. В конкурзі співацька група Порубянка з Руськой Порубы здобыла друге місце і,

▲ На фото выступліня ФК Хемло-нячїк і ФК Біялстоку з Польскїй републікы.

переможцьом стала ся Співацька група Удавчани з Удавского.

„ВІВА“ ФЕСТ ПІД КРЕМЕНЦЬОМ

11-го юла 2010 в русинськїм селі Новоседлиця, котре є найвыходнішым селом на Сло-

▲ Співацька група Удавчани з Удавского.

венську, одбыв ся Фестивал народного співу і танця під назвов, котра характерїзує тот реїон - Фест під Кременцьом. Акція одкрыла ся фотбаловым турнаїом, по котрім наслідовала богата культурна часть. У вступі вшыткых

▶ На фото ФК Габурчанка, котра мала у домашній публіці великый успїх.

▲ Популярна чеська геречка Іріна Богдалова є каждорічною участничков габурского фестивала.

села, котры до послїдного місяця заповнили величезный простір містного грища, де odbyвав ся фестивал. В програмі ся представили ся ФК Вігорлат зо Снины, ФСГ Березнянка з України, Співацьке трїо ДУКАТ із Снины, ФГ Шачанка із Кошыць – Шацы, і СГ ДУГА із Снины, котра при выступі выкликвала людей, жебы заплїли ся до співаня, што вытворило іщі лїпшу атмосферу.

КАЛАП ДОЛОВ ПЕРЕД ГАБУРОВ

Через вікенд 10-го –11-го юла 2010 было в русинськїм селі Габуря весело. Село находить ся лем десять кілометрів за Меджілабірцьами і стало центром культурных і шпортовых славностей в рамках Дні Габуря. Хто пришов, істо не шкодовав.

До села завитало веце як 2000 людей, котры пришли попозерати собі реконштрукцію боїв з эпохы 2-ой світової войны в реалізації 16 клубів воєньской історії (КВІ) зо Словенська, Чех і Польська. Навіщівники подїї віділи в акції веце як 80 солдатів в автентичных уніформах і множество воєньской технікы з той эпохы. „Часточна реконштрукція визначных боїв в Карпатах мала за цїль реалні указати тяжкы высвободжовавы бої армії 3-го советського горьского збору генеральмайора Веденїна протів німецькых воєньскых єдноток Вермахту з армандной ґрупы Геїнріці,“ повів про ТАСР Йозеф Скалка з кошыцького КВІ Чапаєв. Подля його слов ішло о приближїня воєньскых боїв зо септембра 1944 р., котры одбыли ся як раз в Меджілаборецькїм реїоні. „В Габурі мы днесь премерово. Дакілько десятков кілометрів на

▲ Завершалне фото ФК Барвінок з Каменьки на фестивалі в Габурі.

север традиції проходять бої о Дукельський перевал,“ доповнив член КВІ Чапаєв. Навіщівники подій могли відіти окрема класичного піхотного бою в подобі пушок, автоматів ці гільометів і батарею німецьких мінометців, салвовий перепад ракетометів, катюш, на позиції солдатів націстичного Німецька. Автентичность боїв барз добрі підкреслила і выхоснована піротехніка.

ЧЕСКОСЛОВЕНСЬКІ ФОТБАЛОВІ ЗВІЗДИ В ГАБУРІ

В неділю стал ся головним пунктом подій, в рамках днів Габури, феномен шпорту-фотбал. В містнім фотбаловім ареалі одбив ся турнай, котрый уж семьй рік несе назву Меморіал Владіміра Онуфрак. І участь, уж як традицій, не была хоць яка. Звїздним тімом стали ся фотбалові звїзди славного Богеміансу Прага на чєлі з Каролом Добіяшом, 65-кратним репрезентантом ЧССР, котрый в найціннішій дрєсі настріляв 25 голів і в роках 1970 і 1971 став ся найліпшим фотбалістом републіки. Сполочность славных йому, окрім інших, робыли і Ян Бергер, бранкарь Зденек Грушка або Зденек Прокеш - вшыткы бывшы репрезентанты ЧССР. Калап долов, акція, кідь позераме лем на єй шпортову часть, не мать в регіоні пары. То мож сміло сконштатовати. Доглядання о вшыткы штирі команди была в обидвох вікендових днях на максімалній уровни. Звїздов суботняйшого культурного програму была популярна Іржіна Богдалова, котрій належало і славностне выкопнутя лопты. І потім уж на травнику перемагало ся, стріляло і по голах радовало ся. І позераючі, котрых было вєце як рекордных 2000, пришли собі на свое.

КУЛЬТУРНЫЙ ПРОГРАМ З МЕДЖІНАРОДНОВ УЧАСТЬОВ

Культурный програм під назвов „Габура грать, співать і думу ду-

мать“, модераторським словом спороваджали: Надежда Хомова і Стефан Гій. В богатім програм представили ся: ЛК Габурчанка, ФК Барвінок з Каменьки, ЛК Поляна з Орябины, ЛК Карпатянин з Пряшова, ФК Шарішан з Пряшова, Іржіна Богдалова, ЛМ Ондreja

▲ Допроводжующов подійов Габурьських днів были указаня бойовой дорогы партізаньской брігады Чапаєв на історічных місцях меджі Боровом і Габуров.

Кандрача, Моніка Кандрачова і Мужска співацька група з Габури.

СТРІТНУТЯ РОДАКІВ СЕЛА КАЛНА РОЗТОКА

Власта Оцетнікова, фото авторкы

Субота, 17-ый юл 2010 – прекрасный літній, сонечный день. Із містного розгласу звучать красны русиньскы співанкы. В просторі культурного дому є великий рух... Пробігають послідні приправы на уж **третє стрітнутя родаків села Кална Розтока** сниньского окресу. Сходять ся выступаючі і гості. Перед культурнов частью одбивать ся шпортова часть програму, мініфотбаловый турнай на містнім фотбаловім гріщу. О 15-тій годині уж зачінають ся богатый культурный програм, на котрый пришли скоро вшыткы жытелі села. Пришли і тоты, котрых, може, судьбы жывота однесли до

іншых кутив републіки або до загранича. Вступны слова належали старостови села **Ладіславови Гакулінови**, котрый в рамках своего приговору дав дарункы новонародженым дітям в сєлі. Іщі перед тым, як на сцену пришли першы выступаючі, вшыткы участвуючі жертвовали **минути тиха на память незабытної, не давно умершой співачкы русиньскых співанок Марії Чокінової з Ублї**, о котрій окрема іншого в своїм проговорі говорила і посланкіня ВУЦ ПСК і старостка села Убля **Мгр. Надежда Сіркова**. Модераторков, цілого вєце як 4 годиного програму, была **Люба Латтова**. Програм був досправды богатый. Отворили його **мажореткы Маршалкы з Центра вольного часу в Снинї**, продовжовали **школяри містной основной школы**. Выступив і **Матуш Оцетник** з Кленовой, переможця цілословеньского конкурзу Духновічів Пряшів 2010 в категорії Малы сценічны формы. О добру дяку постарали ся і співацькы группы: **Пайташы, Дуга, Кычера, Гаштанка, Дуєт Васіленко - Блыха, ФК Порубчанка**, народна росповідачка

▲ Матуш Оцетник - молодый народный росповідач з Кленовой, переможця цілословеньского конкурзу Духновічів Пряшів 2010 з модераторков акції Любов Латтовоєв.

рана. А што додати на конець? Не є легко приготовить про жытелів такой святочный день, жебы вшытко было так, як мать быти, жебы каждый добрі чув ся, жебы было весело. Но староста села і посланці зробили тому акцію дійсно „супер“! Уж при приході на місце, де акція одбивала ся, шумні управеный і

▲ ФК Порубчанка зо своїм свадбьяным пасьмом.

Гелена Ракова, ДФК Джерелца Карпат з України, як і **ФК Вігорлат** із Снини. В богатім програмі міг собі каждый выбрати то своє. Не хыбовало ани богате обчерствіня і змерзлина про діти. Вшытко бесплатні про родаків села і вдяка щедрим спонзорам той красной акції. А тым, кому было танця, співу і доброй музыкы мало, міг продовжовати на людовой веселиці в культурнім домі аж до білого

прикрашений ареал наводив приємну атмосферу. Достаток місця на сиджіня, обчерствіня, станкы про діти, почливость о выступаючіх з боку старосты села і много іншого потрібного про реалізацію акції было успішно зреалізовано. Одмінов за цілу акцію было, же вшыткы участвуючі того дня не знали вынахвалити. На акції партіціповав Уряд Влады СР і Русиньска оброда на Словенську.

▲ Погляд на богату участь в публіці - другый справа староста села Л. Гакулін.

РУСИНСЬКІ СЕЛА ОЧАМИ УКРАЇНСЬКОГО МАЛЯРЯ

21-го юла 2011 р. славностні відкрила ся в просторах Словенського народного музею – Музею русиньской культуры в Пряшові виставка закарпатського українського маляря Виталия Либу. Виставка, яку на вернісажі відкрила своїм короткым поздоровлїньом і представлїньом автора директорка русиньского музею ПєДр. Ольга Глосікова, ДрСц. є шістнацята презентація В. Либу на Словенську од 1989 р. і обсягує 56 образів.

-лем-

Аж на даскілько сакралных выобразїнь рїзних частей жывота Ісуса Хріста, є експозиція заміряна на карїнотворчость автора, образы, котры были выготовлены на Словенську в часі авторовых вандрївничьствах по русиньскых селах. Навщївникам виставкы так можуть одкрити ся погляды на родны села або вакації в новых формах очами маляря, котрый своїм штілом і фарєбностьов презентує новы дїмензїї і поезїю наших русиньскых міст, о котрых бы мы думали, же уж ничім не можуть не сподївати нас. Як сам автор повїв на вернісажі, же чує ся ту як дома, бо терїторїї бывшой Пряшївской і Підкарпатской Руси, котры далеко были населены переважні русиньскым жытельством, не были політїчно роздїлены, як є тому теперь. На Словенську чує ся добрі і вытворив ту много образів. Акад. мал. Виталий Либа народив ся 22-го апрїля 1949 на Україні. В 1960 – 1964 роках розвивав свій талант в Дїтській художній школі і в 1964 – 1969 рр. учїв ся в Середній школі художнього декоратївного іскуства. Од 1971 р. зачав робити в области деко-

ратївной монументальной творчости. За roky, котры присвятил тїй области своей творчости, вытворив десятки великих моза-

і образам з сакралнов тематїков. Його творчость была закупена до прїватных збірок України, Канады, Німецька, США, Ізраїля, Польска,

▲ Дїректорка СНМ-Музея русиньской культуры – О. Глосікова і Акад. мал. Виталий Либа, при вступнім представлїньом.

їк в архїтектурї. Од 1989 р. робить як художник в свободній професїї. Заоберать ся малярьством країн

Чеськой републикы і Словенська. Його добрым прїятельом і обдївательом є і бывший прїзидент СР Рудолф Шустер, який о нїм повїв, же Либа є „наш“ малярь. Дякуючі Шустерови, образ В. Либу достав ся і к папови до Ватїкану. Либа черпать в свойї творчости надхнутьом з красы прїроды Карпат, романтичных путвань, но і в інтересній людьскїй комунакїї. Немала часть його творчости належыть сакралным творам, де автор комунакує з позерательом свойї особны чутя і пережываня віры. Спеціфїчным знаком його творчости є ужываня свойской фарєбности образів, котра є выражїньом емоцій в фарбах, світлі і темнотї. Виставльованы образы суть выготовены олійовыма фарбами на полотні, але як сам гварить, ужывать вшиткы тїпы фарб і подкладів.

Виставков В. Либу музей продовжує в меджїнародных культурных актївностях, які мають допомочі про лїпшу пропагацію музея про шыршу общность і здобыти меджїнародне партнерство і поставїня..

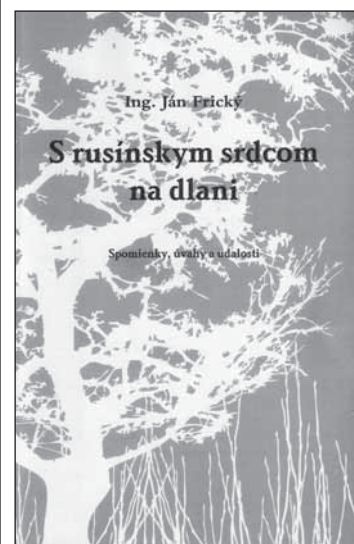
▲ Погляд на участників актїї.

Книжный дебют Яна Фріцького

Ing. Ján Frický, *S rusinskym srdcom na dlani – Spomienky, úvahy a udalosti, Košice 2010*

-лем-

Чїтательям русиньской пресы мено Яна Фріцького істо не є незнаме. Можеме його знати із многих статей, котры были опубликованы в нашїм *Інфо Русинї* або в *Народных новинках*. Выбер із його публикації на світло світа достав ся і в книжній формї під назвов “З русиньскым сердцьом на доло-

ни – Памяти, увагы і подїї”, котра была не так давно выдана і зхосновали єй як подарунок свойому вітцови дївкы Яна Фріцького – Т. Потїчна і Д. Тенцер. Книжка, як уж было спомянуто, обсягує статї автора, котры были опубликованы од 2008 р. до днесь в русиньскім языку, но чїтатель в нїй найде і два репортажы з авторового перебуваня на Кубї і в Індїї, котры суть написаны по-словеньскы, або дальшы русиньскы статї, котры дотепер не были іщі опубликованы. Книжка так не є лем дефіле того, што мы од автора уж чїтали в пресї, але приносить і новы матеріалы про вшиткых любителїв творчой роботы Яна Фріцького.

Ян Фріцький народив ся 21-го януара 1928 в русиньскім селї Андрїйова. Як абсолвент Учїтельской руськой препарандїї в Пряшовї зачав учїти в Радванї над Лабїрьцом, но нескорше змїнив свою роботу і став ся офіцером Чеськословенской людовой армады. Його работа выжадала частого пудованя по світі і зо своей рудины много раз переселював ся. Нескорше остав жыти в Кошыцях і жыє там дондесь.

СТИШКИ ПРО ДІТЕЙ

Юрій Панько

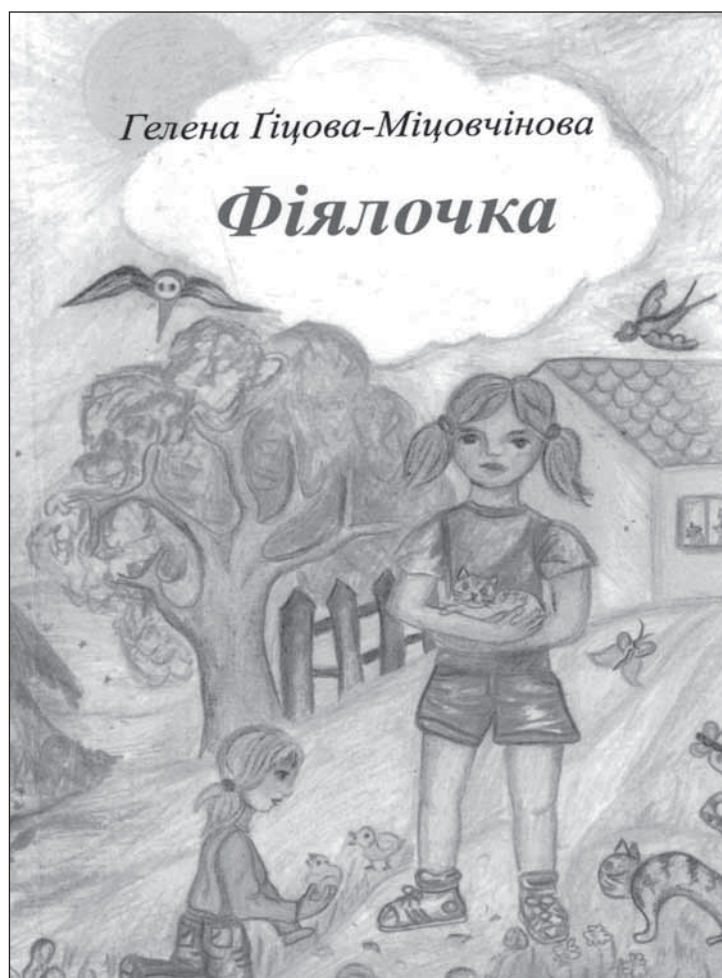
В тих днях вышла друком в Свіднику з прекрасным оформлєньом обалки збірка стишків народной поетки Гелены Гіцовой-Мицовчиновой під ботаничнов назвов *Фіялочка* з прекрасными двадцятьома ілюстраціями од маляркы Мгр. Александры Сиваковой к 42-ом стишкам, котры в збірці суть подля жанру роділены к належній порі року: осени – 11 стишків, зимі – 8 стишків, весні – 8 стишків і найвецей літу – 15 стишків на 54-ых сторінках і дві ілюстрації на обалці – першій і послідній.

Рецензентом і одночасні упорядником збірки стишків є Янко Гриб, котрый уж русиньським школярям є знамый як автор учебників про народны школы.

Публікованы стишки суть присвячены кождїй порі року: осени, зимі, весні і літу, в котрых авторка прививать школярям, читателям любов к русиньському слову, главні такыма думками: *Хочь не нашла-м ні адресу, // а Русинам поздрав несу. // На Бескіді при ярочку // найдуть з нього і квіточку, школі: Як весело понад луку // Шаркані літають, // а школярі уж до школы // двері отворяють; природі: Звивать ярна чарівниця // у горі віночки, // а на луці потратила // прекрасны квіточкы; церковным і світським святам в окремій порі року: І ангелы мднесь літають, // і Рождество заспівають; 3 прекрасных слов хочу // віночок увити, // свою любу мамку // з святом поздравити; Тай діточкы його витають, // - О хто, хто... йому заспівають...*

При читані даной книжочки діточкы можуть з ньой мати поучну радість і добру, веселу забавку. Авторка тов книжочков обогатила жанер русиньской дітської літературы.

В кінце збірки поезій поміщена коротка біографія авторкы.

СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ СПОВІДЬ ПЕРЕД ОБРАЗОМ МАТЕРИ

Днесь: **Марія ДРОЗДОВА,**

*Меджілабірці, студентка журналісткы
Філозофской факулты КУ в Ружомберку*

Чом я чую ся быти Русинков?

Зміню тот вопрос і попрошу ся: „Чом я Русиика?“, бо і чутя суть часовы і не постійны... Єм Русинков, бо хочу быти свідомов жытельков СР – нашой малой – великой державы і не думам собі, жебы на Словенську мали вшыткы жытели быти лем словенской народности. Своє місце ту маю і іншы народности і етнічны группы. Нашій домовині тото давать розманіть, альтернативу, ці уж культурну, языкову

або традичну, што обогачує общность о похопіня і толеранцію. В тім може быти наше Словенско визначне. Само собов, приносит тото і проблемы, але покыль МЫ, Русины, не будеме їднати меджі собов як родина, не будеме мочі выходити ани з іншыма народностями. Я народила ся Русинков, русиньський язык є мій материньський, є то язык, котрым бісїдовали моя мамка і нянько. Кідь довшій час не бісїдую по-русиньскы і кідь бісїдую по-словеньскы, мам русиньський акцент і співаю мелодію бісїды. Але то не є річ, за котру я бы мала ся ганьбыти, бо то є „моє“, штось, што є мі природжене. Не є то про мене гендікеп, хочь я теперь в словеньскім обколесію. Докінце, кідь мене чують бісїдовати дакотры мої приятелі, так мі гварять, же мій русиньський акцент їм звучить любозвучні. Розвинутый або выразный темперамент выходнярів є уж давно знамый, але выходнярь, Русин, є темпераментнішый і інтереснішый про вшыткых, як іншы выходняри.

Што собі на русиньській культурі ціню?

Оригінальность, ортодоксность, дравость, натуру, (не)веселу історію, фолклор, культуру і дальшы области, в яких діяли, діяють і вірю, же будуть діяти особности нашой русиньской культуры. Мій поклон належить А. Духновічови, грекокатолицькому священникови, русиньському будительови, але і іншым визначным особностям, котры заслужили ся о пропаґацію Русинів в світі, як і нашому америцькому Русинови Анди Варголови, котрый був основательом нового художнього штїлу – Поп арту. Велика вдяка належить і жыючим, котры велику часть своего жывота присвятили русинству, як о. Ф. Крайняк, о. Ю. Поповець ці проф. Магочій. Моє подякованя належить і русиньським організаціям, головно Русиньській оброді, основным школам, котры учать русиньський язык, але і нашому Інштїтуту русиньского языка ПУ. Перед тыма вшыткыма давам калап долов...

Чом бы мы мали ся пригосити ку своїй ідентічности?

Бо є наша, то єсть тот найосновнішый факт, котрый є і бытостным вопросом... знати хто я, одкы я, а чом я тым, кым єм. Кідь мы народили ся як Русины, як Русины і помреме, без огляду на тото, ці дахто іншый буде хотіти пересвідчити нас о дачім іншім... Вопросом є, ці собі усвідомлюєме тото, ці дашто про себе мы хочеме зробити...

Што чекам од наших організацій, жебы люди голосили ся к Русинам в 2011 р.?

Думам собі, же векша пропаґація во вшыткых формах бы Русинам проспїла. Оцінюю календарі з посліднього списованя людей, котры были просты, но оригінальны. Своиов креативность ослови много людей. Но было бы, може, потрібне зробити векшу пропаґацію на інетрнеті, котрый днесь хоснують головні молоды люди.

SLOVENSKO-RUSÍNSKY SLOVNÍK

SLOVENSKÁ ABECEDA:

A a Á á, B b, C c, D d d', E e É é, F f, G g, H h, Ch ch, I i Í í, J j, K k, L l Ľ ľ, M m, N n Ň ň, O o Ó ó Ô ô, P p, Q q, R r ř, S s, Š š, T t ě ě, U u Ú ú, V v, W w, X x, Y y Ý ý, Z z, Ž ž

Юрій Панько

A

a¹, á *neskl.* s 1 (*hláska a písmeno*) a *neskl. s;* krátke a коротке a; dlhé á довге a 2 *hud.* ля *neskl. s;* od a [á] do z [zé, zet]: од а до зет, од зачатку до кінця, prevedal mi ani a [á] ani b [bé] він не повів ани слова a² spoj. 1 (*zlučovacia*) i, та; otec a мама отець i (та) máma 2 (*pri sčítovaní*) плюс, i, та 3 (*odporovacia*) а, но, та; odišiel, a mňa nechal doma він одышов, а мене зохабив дома a³ časť. (*na začiatku viet*) а; a viete, čo sa stalo? а вы знате, што стало ся?; по а? ! *hovor.* но і што же?!

a⁴ cit. 1 (*vyjadruje príjemné prekvapenie, dovtipenie*) а; а, už viem а, я уж знам а; а, to ste vy? то вы? 2 (*vyjadruje bolesť*) ай, ах а *obch.* по; à 2 (*dve*) eura по дві євра; meter à 15 (*pätnásť*) eur по 15 (пятнадцять) євр (за) мётёр

abdičakn/ly абдікачний; ~á listina абдікачний лист

abdičkovat' -uje -uju *dok.* абдіковати, зречі ся трону, функції

abeced/la -y 1 (*sústava písmen, latinka*) алфавіт, азбука; rusínska ~ русинський алфавіт (русинська азбука); podľa ~y підля алфавіту (азбуки), в алфавітнім порядку 2 *prep.* азбука; začať od ~y зачати од азбуки; Morzeova ~ азбука Морзе

abecedár -a m 1 алфавітний список 2 (*šlabikár*) азбука ж, букварь м

abecedne *prisl.* підля алфавіту, в алфавітнім порядку

abecedný алфавітний, азбуківий, ~ rogiadok алфавітний порядок; ~ ukazovateľ алфавітний указатель; ~ zoznam алфавітний список, список підля алфавіту (азбуки)

Abesínčan -a m Abesíнец -ca m Абесінець -ця м

abiturient -a m абітурієнт, выпускник середньої школы

abiturientk/la -y ž -iek выпускниця; ~ strednej školy,

gymnázia выпускниця середньої школы, гімназії

abituriensky выпускний; ~ kurz выпускний курс; ~ večierok выпускний вєчор, ~é skúšky выпускны екзамены

abnormálnosť -i ž абнормальность ж, ненормальность

abnormálny абнормальный, ненормальный

abonent -a m (*miesta v divadle ap.*) абонент; (*novín, kníh ap.*) обіднавател (новинок, книжок і ін.); ~ časopisu обіднавател журнала

abonentk/la -y ž 1 (*miesta v divadle ap.*) абонентка; (*novín, kníh ap.*) перманентка 2 *hovor.* абонентна книжка, абонемент

abonentný абонентный; ~ lístok абонент, абонентна книжка; ~ koncert абонентный концерт

abonovat' -uje -uju *nedok. dok.* абоновати; а- (si) lôžu абоновати (собі) лóжу

abort/ús; abort -u m *lek.* аборт, пóтрат

abortovat' -uje -uju *dok. lek. biol.* абортувати

abortovanie -ia s *lek.* абортівання с, аборт -у м

Abrahám -a m 1 *bibl.* Абрагам 2 (*krstné meno*) Абрагам; už je v lone ~ovom *bibl. žart.* він уж спочивать у бóга на пóрозі

abrahámoviny -vín *romn.* абрагамовины, пятьдесятини, пятьдесятрочный юбилей; dožiť sa ~vín дожити ся пятьдесят рóків (пятьдесятин)

abreviácia -ie -ii ž *odb.* абревіація, скорочіня; ~ textu скорочіня тєксту

abreviatúra -y ž *lingv.* абревіатура, скорочіня

absces -u m *lek.* абсцес

absenc/ia -ie ž абсєнція, хыбованя, пропуція; znížiť ~iu знизити абсєнцію (пропуція); mám už tri ~ie мам уж три абсєнції (пропуція); ospravedlnená ~ia опрăвдана абсєнція (опрăвдане пропуція годин)

absentér -a m абсєнтєр, повалєвач

absolutistick/ly абсолутистичный
absolutizm/lus -u m абсолутизм м
absolutizovat' *nedok. dok.* -uje -uju абсолутизовати

absolútn/ly 1 v rôzn. význ. абсолутный; ~a väčšina абсолутна векшына; ~a hodnota *mat.* абсолутна величинá; ~a pravda *filoz.* абсолутна правда (істина); ~ sluch *hud.* абсолутный слух 2 *lingv.* абсолутівный; ~e použitie slova абсолутівне поужыта слóва; ~e stupňovanie *gram.* елатів

absolutór/iium -ia s 1 *škol.* свідительство о закінчїні (школы і т. д.); атестат, одобрїня закінчености

absolvent -a m абсолвєнт, выпускник (школы і т. д.); ~ univerzity абсолвєнт (выпускник) універзїты, закінчївший універзїту

asolventský выпускный; ~ koncert выпускный концерт; ~ večierok выпускный вєчор

absolv/ovat' -uje -uju *dok.* 1 абсолвовати, закінчїти (школы і т. д.); ~ fakultu закінчїти (абсолвовати) факулту; 2 (*uskutočniť*) перейти, выконати, здійснити, зробити; celú cestu sme absolvovali peši цілу дорóгу мы перешли пішки (напішы)

absorpc/ia -ie ž *chem.* абсóрбція, поглóщїня с

absorpčn/ly *chem.* абсóрбчний; ~é látky абсóрбчны рєчовины

abstinent -a m абстїнєнт, терезбый

abstinentský *príd.* k abstinent; ~ spolok абстїнєнтський спóлок

abstrah/ovat' -uje -uju *nedok. dok.* абстраговати

abstrakč/ia -ie ž абстракція

abstrakcionist/la -u m абстракціонїста

abstrakcionizm/lus -u m абстракціонїзм

abstraktnosť -i ž абстрактность

abstraktn/ly абстрактный; ~ pojem абстрактне понятя; ~é podst. meno *gram.* абстрактный назывник (субстантів); ~é umenie абстрактне іскуство; ~é myslenie абстрактне мышлїня

absurdný абсúрдный

absurd/lum -a s абсúрд

aby spoj. абы, жєбы

acetón -u m *chem.* ацетон

acetylén -u m *chem.* ацетїлєн

acidofilný ацідофілный

acylpyrín -u m *chem.* ацілпірїн

ad acta (akta); dať, uložiť; ad acta здати до архївы

adagio¹ (adádžo) *prisl., hud.* адáджо

adag/lio² (adádžo) -ia s *hud.* (*časť skladby*) адáджо s *neskl.*

Adam -a m Адам; v ~ovom rúchu в облєчїні Адама; začínať od ~a зачїнати од Адама

adaptáč/ia -ie ž 1 v rôzn. význ. адаптація, приспособлїня; ~ oka адаптація óка; ~ textu адаптація тєксту; 2 (*prestavba*) перерóбка, переробїня

adaptačn/ly 1 адаптачний 2 *príd.* k adaptácia 2; ~é práce адаптачны рóботы *al.* перерóбка (чогóсь)

adaptér -a m *tech.* адáптер -а

adapt/ovat' -uje -uju *nedok. dok.* 1 адаптовати, приспособлєвати, приспособити 2 (*budovu, miestnosť ap.*) перестроїти, перестрóввати, перероблєвати, переробити

adapt/ovat' sa -uje sa -uju sa *dok. nedok.* (o oku a pod.) адаптовати ся, приспособити ся, приспособлєвати ся

adekvátносť -i ž адекватность

adekvátny -e адекватный, одповідный (*чомúсь*, но не *комúсь!*)

adept -a m адєпт -а, зачїнаючий (учитель, артїста, наукóвец і т. п.)

adjektívny *gram.* адъєктивный, придáвниковый

adjektív/lum -a s *gram.* адъєктив, придáвник -а

adjutant -a m *voj. zastar.* адютáнт -а, побóчник

adjutantský адютáнтський, побóчницький

administráč/ia -ie ž адмїнїстрація

administratív/la -y адмїнїстратїва, адмїнїстратївны óрганы

administratívny адмїнїстратївный; ~ou cestou в адмїнїстратївнїм порядку; ~ aparát адмїнїстратївный апарát; ~ zamestnanec адмїнїстратївный працóвник (рóботник)

administrátór -a m адмїнїстрátор

administrátór/ský адмїнїстрátорський

administrátovat' -uje -uju *nedok.* адмїнїстрóввати

Позн. ред.
Продовжыня Словника в букві А в дальшым виданю ІР.

XXVIII. Лемківська Ватра

- сімбіоза вшитких вікових категорій

Ждыня (Польско) - 23. - 25. юл 2010

Може, про дакого є не знаме і не выразне село Ждыня, котре находить ся близко гранічного переходу Бехерів, бардійовского окресу, а через одбываня традиційной Лемківской ватры ставать ся аж барз знамым і популярным, бо є центром великого тридньового свята Лемків, на котре приходять симпатизанты практично з цілого Польска, но і навколишніх держав - Словенська, України, Мадярьска, Сербська і т. д. Много раз обговорено темов бывать чія є то акція? Русинів, Українців, ці доведна?

Текст і фота С. Лисінова

Зато на зачатку треба увести дакотры факты к вынику так глибокой традиції і свята Лемків, яков є Лемківська ватра. Лемківску ватру коло Ждыні іщі в 1983 р. заложила група лемківських, тым звязною, же **русинських активістів**, напрек не соглашнія польських урядів. Тоды на закладателів із вшитких боків несли ся скарги і велике одсуджованя, же своїм почіном нарушують добры одношія меджі Поляками і Українцями, як і интерну українську єдність. Переважні втім, же оживлюють забытый лемківський ресентімент, а партікулярізм, котрый шкодить далшому розвитку української народности. Кідь в 1989 р. была в Криници заложена автентічна русинська організація - Стваришыня Лемків – так тодышне Зєдночіня Українців (тота організація неправом зачала організувати Лемківску ватру) одразу трансформовало ся на Зєдночіня Лемків, переважні зато, бо бояли ся, же стратять свою клієнтелу на Лемківській ватрі (котру каждорочні навщівлює аж 12 тисич

людей), бо Лемкы тоды творили аж 60% вшитких жытелів в Польску, котры были до того часу насилні поважованы за Українців. Коротку історію выникнутя традиції Лемківской ватры уваждаме переважні зато, же тота найбівша культурна акція Лемків в польській Ждыні приводить многих до похыбностей. Кідь чоловік у нас повість, же був участником Лемківской ватры, так кажый собі пересвідчиво думать, же був участником української акції. Но наспак є правдов, бо тридньовий фестиваловый маратон несе ся в духу нашої русинської – лемківской культуры. Хоць уж спомянута проукраїнська „лемківська“ організація, дякуючі лобінгу і високих компетенцій з давных часів на трасі Варшава-Київ зміцніла ся організуваня Лемківской ватры, так на фестивалі ніч українського не є і не было ани того року. Ціла акція несла ся в дусі нашої русинської культуры, ани еден з спросеных абонентів, ці выступаючих не повів, же прийшов на українську акцію, але лем на лемківску - русинську. Того року в Ждыні зышло ся веце як 12 тисич прихыленців русинської культуры, нелем з домашнього Польска, але

і з інших переважні сусідніх держав. Ватра сімболізує стрітнутя дакілких поколінь Лемків, котры были в рамках смутной Акції Вісла в 1947 р. депортованы з родных земель переважні до западного Польска, або на Україну. За три дні, на теріторію Лемковины, вєртать жылот в подобі запаленой ватры, повный росповідань і споминань на родный край. Подля ідеї тодышнього тоталітного режиму в Польску Лемкы не мали уж нігда вернути ся до своего родного краю, докінце мали росплынути ся в морі уніфікації. Но не стало ся так.... Лемкы – Русины суть ту, а як урок споминань на свій родный край в прекраснім просторі Бєскідів і Полонин, де каждорочні стрічають ся на барз популярній Лемківській ватрі. В тогорочнім програмі представило ся веце як 800 выступаючих, як: Лемчатко, дїтячий вокально-танцьовальный ансамбль з Калуша, „Лемківський перстенік“ – дїтський молодежный ансамбль з Гладішова, Лемківска студенка, народный хор з Боріслава, Шарішанчек, дїтський ФК з Пряшова, Дикы пчолы, вокальный ансамбль, Вильшня, вокальный ансамбль з Полян, Марія Мачош-

▲ Штирірочне фото з Лемківской ватры, на котрій брав участь і тодышній президент України Віктор Ющенко. Фото было частью богатой выставки тогорочной Лемківской ватры.

кова, за допроводу Ігора Креты, Карпаты, ансамбль пісні і танця з Врбас – Сербія, Марія Хомова, народна русинська співачка з Ряшова, Словенско, Анна Порачова, народна русинська співачка, Стебничанка, русинська фолклорна група із Стебника, Порачан, Фолклорный ансамбль з Порача – Словенско і много інших попроковых, поп-фанковых, поп-гітпоповых і фолклорных груп. Через день презентовав ся переважні фолклор, народны танці і автентічна Лемківска культура. Вєльо людей собі на своє пришло і в навколишніх шатрах, де были презентованы многы выставкы художніх работ, характерізуючі Лемковину. Но было і множество супроводных акції, як: Місс Лемківчыны, декламаторський конкурз, конкурзы Ватряна загадка, Символічний похід „од Санок по Нову Вес“ „Почтеніє памяті жертв акції „Вісла“, під дзвоном Міру і много іншого. Програм ішов практично нон - стоп 3 дні, на своє пришли собі прихыленці вшитких музичных жанрів. Уж спомянутый фолклор через ніч вычеряв, ундеґранд, култовый біґ бенд, рок, поп, саксафонова музыка або нетіповый русинський панк. Забавляли ся старшы, молодеж, но і маленькы діти, не хыбила і тіпична Лемківска спартакіяда. На акції было барз чути сімбіозу вшитких вікових категорій і музичных жанрів, характерізуючих ориґінальность лемківской культуры. Ани силный дожд, котрый ляв в суботу вночі і цілу неділю не одрадив участників, ведь ніч не може быти сильніше як взаємность Лемків, котры были роспорошены до інших регіонів Польска і світа. Фестивалову „погоду“ іщі веце зміцнював доколишній становый табор, де собі участники при ватерці на бєскідській землі могли послухати подля выбору музыку милу їх сердцю.

◀ Погляд на выступ русинского ФК Карпаты зо сербского Врбаса.

Русиньска оброда на Словеньску

з фінанчнов підпоров МКСП – програм Култура народностных меншын 2010

Вас сердечно позывать на літні русиньскы акції, повны автентічного і незабытого фолклору, русиньского танця і говореного слова

1. 8. 2010

Дні русиньскых традицій в селі Біловежа
Біловежа, окр. Бардейов

7. 8. 2010

День Русинів на Маковиці
гора Маковиця, окр. Свідник

28. 8. 2010

При жрідлі річки Лаборец
Чертїжне, окр. Меджілабірці

29. 8. 2010

Радваньскы славности
Радвань, окр. Меджілабірці

29. 8. 2010

Дні русиньскых традицій Кленова
Кленова, окр. Снина

Сучасні Русиньска оброда на Словеньску організує того року уж 4-ый рочник Културно-научалных Літніх таборів про русиньскы діти.

ТУРНУСЫ ОДБУДУТЬ СЯ:

I. турнус:

од 1. 08. 2010 до 07. 08. 2010
Рекреачный центр – Дрієніца
Лыса, окр. Сабінів

II. турнус:

од 15. 08. 2010 до 21. 08. 2010
Рекреачне заряджіня – Сниньскы
Рыбники, окр. Снина

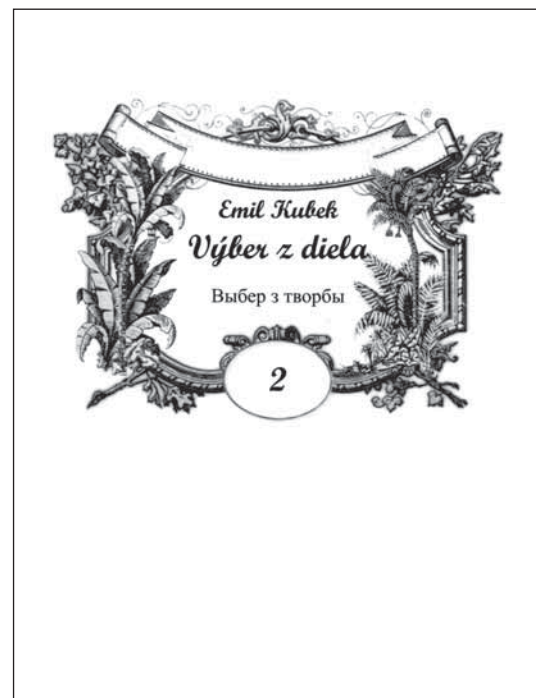
Вышла интересна публикация

„Выбер з творчости“ Еміла Кубека

-аг-, -сл-

Як уж во вступі мы увели, в тых днях вышла интересна публикация „Выбер з творчости“ Еміла Кубека 2, котрой составителем є – **Др. Франтішек Данцак, знамый „Кубеколок“, котрый выдал книжку з нагоды 70-го юбілею од смерти Еміла Кубека.** Приблїжме собі в короткости тоту визначну особность нашой русиньской історії і єдного із основателів нашой літературы. Еміл Кубек /1857-1940/ - першый русиньскый романописець на Пряшівціні, котрый 19 років робив в Снакові, бардїйовского окресу. Належить к тым грекокатолицьким священикам, котры нелем же жыли меджі людми, але жыли з їх старостями і потребами каждоденного жывота. Интересовали його жывотны проблемы главні духовного характеру і віры, ку котрій голосили ся його вірници- грекокатолики. На свій род, коріня не забыв ани по выселіню до США в 1904 році, де діяв в грекокатолицькім приході в Маганой Сіті в штаті Пенсільванія. Умер 17-го юла 1940 року і є похований на містнім Цінтірю святой Марії. Зачав писати уж як молодой священик. Продовжовав в тім на фарі в Снакові, а по выселіню і в США. Спочатку то были статі і духовны роздуми, котры публікував в різних часописах. В 1906 році выдал штириязычный словник, який вышов в видавательстві УНІО в Ужгороді. Окром того знаме його Народны повісті і стихи, котры вышли в США в 1922-1923 роках. Еміл Кубек написав того много, але не выштыко вышло друком. Його діятельство і творчость не є достаточні досліджена. Бібліографія, яка вышла не є повна. Публікований выбер з його творчости містить стишки і повіданя, котры были публікованы в часописах в США. І тым зоставователь публікації хоче припомянути визначного отця духовного, поета і першого русиньского романописця на Пряшівціні. Векша часть з опублікованых творів выходить на Словеньску першыраз. Творы, як уж мы спомянули суть присвячены 70-му юбілею од смерти писателя. Дакотры матеріалы до публікації

додав академік Павел Роберт Маґочі, професор Торонтської універзїты /Канада/, за што йому належить велике подякованя. Припоминаме хочь лем дакотры з них: Над колискою Дітины Майнера – Американскій Русскій Календар на 1908 год і про вічність. Управив ПгДр. Юрій Панько ЦСц. Мой родимый краю, Земле русская, Матерінская любов, Хрістос Раждається, Рождественны Повістки, Музыка, Судьба. Треба іші додати же 5-го юна 2008 року была Основній школі в Снакові дана честна назва школы по Емілови Кубекови. І не так давно був накручений документарный фїлм о Емілови Кубекови. Творцями котрого суть: сценар - Іван Бандуріч і Франтішек Данцак, режія і камера- Вінцент Буйняк, Камера стриг і музыка Павол Піліп. Тото лем потверджує, же Еміл Кубек так ставать ся трендом сучастности в контексті минулїты Русинів і конечні його особа дочекала ся оцініня.

В дальшым чїслі Інфо Русина, котрый выйде к 31.8. 2010 дочітате ся:

15-16/2010

Поздравы з літніх таборів про русиньскы діти.

15-16/2010

НАЙ з Міковського фестивала.

15-16/2010

РОС сучастьов меджінародного проєкта ЕУ.

InfoRUSIN vydáva Rusinska obroda na Slovensku. Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR - program Kultúra národnostných menšín 2010. Evidenčné číslo: EV 1739/08. Šéfredaktorka: Bc. Silvia Lysinová. Redaktor: Mgr. Peter Medviď. Korektor: Doc. PhDr. Juraj Paňko, CSc.. Výroba: ADIN. s.r.o., Prešov. Adresa redakcie a administrácie: Rusinska obroda na Slovensku, redakcia INFO RUSIN, Levočská, č. 9, 080 01 Prešov. Tel: 051/7722889, 051/7482776, 0918 176 804. E-mail: sekretariat.ros@centrum.sk, rusinska.obroda@kryha.sk, www.rusyn.sk. Predplatné na rok: Slovensko: 6,64 €, Európske štáty: 12,66 €, mimoEurópske štáty: 18, 66 €. Inzeráty, reklamy, sponzoriny preberáme v redakcii Info Rusin, Prešov (budova Daňového úradu, 2. posch.), každý pracovný deň od 12.00 - 16.00 hod. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciamе! Publikujeme i názory, s ktorými nie vždy súhlasíme. Za obsah príspevku zodpovedá autor. Info Rusin je distribuovaný aj do novinových stánkov prostredníctvom MEDIAPRESS Poprad, spol. s r.o. (okresy: Stará Ľubovňa, Poprad, Levoča, Kežmarok, Spišská Nová Ves) a KAPA DAB Prešov, spol. s r. o. (okresy: Prešov, Bardejov, Humenné, Medzilaborce, Sabinov, Snina, Stropkov, Svidník, Vranov n/T.).

Rusinska obroda-Info Rusín
Levočská 9
080 01 Prešov 1
"D+4"
4/2007/RPC PO

Platené v hotovosti
080 10 Prešov 10